

ligare när den inte överskuggas av den militära spänningen mellan stormakterna. Hade socialdemokratin förstått detta hade man inte trott att den militära avspänning som följde i spåren av 1989 års snabba befrielse tillät en svensk nedrustning. Om man förstod detta idag skulle man inte som Pierre Schori efter sin baltiska resa vara snar att hävda att utvecklingen nu har stabiliserats, efter skotten i Vilnius och Riga. Spänningen kvarstår tills de baltiska folken tillerkänns samma mänskliga fri- och rättigheter som vi har i Sverige. Framtill dess är deras krav en provokation av en centralmakt vars existens förutsätter förtryck av mänskliga fri- och rättigheter.

Frågan är om inte socialdemokratin oförmåga att förstå vår europeiska samtid ligger dem ännu mer i fatet än deras ideologiska koppling till den svenska ekonomins misslyckanden. Den baltiska frågan är en europeisk fråga. Det måste vara en huvuduppgift för en svensk regering att medverka till att de får en identitet som europeiska nationer bland andra. En annan huvuduppgift måste vara att föra Sverige in i Europa. Då skadar det inte att förstå att i Europa är mänskliga rättigheter något annat än "medborgarrätt". Förstår man det kommer man att förstå mer om både Europa och Baltikum än vad socialdemokraternas nyvaknade intresse är uttryck för.

Framsynt försvarsbeslut

Visst måste man beundra skickligheten och förutseendet hos männen bakom 1972 års försvarsbeslut. De hade styrkan att bortse från ÖB:s plädering i egen sak för ett årligt påslag med ca 2 % "för att bibehålla den operativa effekten". I stället valde de att lägga sig på en plan anslagsnivå, mot bakgrunden av den rådande avspänningen. De sade dessutom årligt att den operativa styrkan kunde tillåtas nedgå under de närmaste åren.

På den valda nivån skulle det enligt ÖB bli nödvändigt att antingen slopa ut-

vecklingen av jakt-Viggen eller frångå den allmänna värnplikten. Klokt nog bortsåg statsmakterna från sådant demagogiskt gnäll. Och mycket riktigt, när det kom till kritan kunde ÖB med hjälp av motorsåg och osthyvel behålla både värnplikt och svensk flygindustri!

Motorsågen användes till att kapa hälften av flygvapnet och ubåtsjaktfunktionen i marinen. Osthyvel litet varstans men främst inom armén, vars förband kvalitetsförsämrades beträffande utbildning, utrustning, ammunitionsförsörjning, mobiliseringsberedskap m m, m m.

Följande regeringar fortsatte den framsynta politiken. Försvaret fick bära ökade kostnader till följd av reallöneökningar. Förtjänster till följd av sänkta reallöner (under de borgerliga regeringsåren) drogs in till staten. Höjd pensionsålder för officerare och ökade värnpliktsförmåner bakades in i anslaget. Så tvingades försvaret till ytterligare hälsosamt bantande, till fördel för utbyggnad av viktigare delar av den offentliga sektorn.

Ubåtskrisen var ett beklagligt störningsmoment. Men med hjälp av smärre påslag, skicklig diplomati för att lösa krisen med politiska medel, nedtystande av militären och högljudd politisk retorik på hemmaplan lyckades man avvärja hotet mot den accepterade principen om att försvaret inte fick kosta mer än det redan gjorde.

Så när 80-talets slut nalkades och en ny, till synes irreversibel avspänning inträdde slapp vi ha ett iögonfallande, pinsamt starkt, försvar, som skulle ha kunnat få omvärlden att betvivla vår vilja att delta i bygget av det nya europeiska huset.

Visserligen inträffade i slutet av 80-talet den process som enligt många experter världen över skulle kunna medföra stora risker för kriser och krig, upplösningen av Sovjetunionens "yttre imperium", dess välde i Östeuropa. Enligt dessa förståsigpåare skulle då finnas risken för att de gamla makthavarna skulle försöka förhindra detta med våld, vilket via mobilisering, incidenter, blodbad etc kunde föra till ett sammanbrott av hela säkerhetssystemet. Visserligen fortgick denna process snabbt, något som ansetts särskilt

farligt. Och visserligen var det nog nära någon gång, t ex innan Honecker skaffades undan i DDR.

Men ungrarna klippte upp sin järnridå just i tid för att öppna en säkerhetsventil, Michail Gorbatjov ryckte undan mattan under Honecker, en östtysk tjänsteman skrev ett uttalande som utan politisk sanktion lästes upp på en presskonferens varefter muren föll fredligt. Våra framsynta försvarspolitiker hade tvivelsutan förutsett dessa lyckliga "tillfälligheter".

Man vågar inte tänka på hur många miljarder vi kunnat offra på ett onödigt starkt försvar, om inte vi haft dessa framsynta politiker 1972. För att nu inte tala om vilka kriser vi kunnat utlösa om vi sänkt en ubåt i våra vatten.

När vi nu står inför ett nytt varv i försvarsplaneringen är det med stor tillfredsställelse vi kan konstatera att vi återigen har ansvarskännande politiker. De militära experterna har ju en tendens att krypa bakom fraser om total osäkerhet beträffande framtiden. Detta är i bästa fall inkompetens, i värsta fall ett sätt att få slå vakt om den bestående försvarsstrukturen. Betyggande är det då att se hur framstående försvarspolitiker, redan efter de inledande striderna i Gulf-kriget har fantasi nog att dra slutsatser för vår framtida försvarsstruktur. Vägörande också att de kan bortse från smärre störningar i vårt närområde och diverse lösa rykten från Moskva, att de i stället tar fasta på de långsiktiga avspänningstrenderna och ser till att vi inte har ett för stort försvar när den gemensamma europeiska säkerheten är upprättad år 2000.